

JAARVERSLAG STICHTING DUIVENVOORDE 2015

Landgoed Duivenvoorde biedt een gastvrije en betekenisvolle ontvangst aan iedereen die geïnteresseerd is in cultureel erfgoed en/of van wandelen en natuur houdt. Het authentieke huis ademt een sfeer 'van toen'. Het verhaal van de Hollandse adellijke families die eeuwenlang, samen met hun pachters en personeel, op dit landelijk buiten verbleven, maakt de geschiedenis van huis, park en omliggende landerijen voor de hedendaagse bezoeker – jong en oud – beleefbaar. Een bezoek aan Duivenvoorde draagt bij aan het maatschappelijk en economisch draagvlak voor het behoud van dit bijzondere rijksmonument.

Inhoudsopgave

- I Duivenvoorde
- II Bestuur en organisatie
- III Algemeen financieel beeld
- IV Ontwikkelplannen
- V Overige inkomsten

I DUIVENVOORDE

Landgoed Duivenvoorde is een uniek en oorspronkelijk ensemble van kasteel, park en omliggende landerijen, waarvan de wortels teruggaan tot in de vroege 13de eeuw. De totale omvang van het landgoed is 261 hectare. Gelegen in de drukke Randstad vormt het – samen met het naastgelegen koninklijk Landgoed De Horsten – de laatste nog intacte groene verbinding tussen de duinen en het Groene Hart. Het gebied is cultuurhistorisch en ecologisch van groot belang. Het landgoed functioneert financieel en organisatorisch als een geheel, waarbij de samenstellende delen elkaar ondersteunen en versterken. Het kasteel, met historische interieurs en kunstcollectie, is als erkend museum opgenomen in het Museumregister. Naast de museale functie wordt het kasteel met omliggende directe omgeving gebruikt als locatie voor huwelijken, diners, concerten en ontvangsten. Het park is een wandelpark met belangrijke natuurwaarden. De omliggende landerijen hebben een agrarische functie, maar ook hier is ruimte voor behoud van landschaps- en natuurwaarden.

Stichting Duivenvoorde ontvangt geen exploitatiesubsidie en is geheel aangewezen op eigen inkomsten en fondsenwerving. De strategie voor het behoud van het ensemble Duivenvoorde is gericht op het realiseren van een duurzame, samenhangende en financieel gezonde ontwikkeling van alle tot het landgoed behorende onderdelen. Het over de hele linie versterken van de naamsbekendheid van Duivenvoorde is hiervoor een belangrijke voorwaarde. Dit vanuit de overtuiging dat bekendheid leidt tot draagvlak en draagvlak (economisch en maatschappelijk)

noodzakelijk is voor het toekomstig behoud van Duivenvoorde. Het streven naar meer publieksbereik is zowel gericht op fysieke bezoekers (inclusief herhaalbezoek) als onlinebezoekers.

De Stichting heeft de ANBI-status.

II BESTUUR EN ORGANISATIE

Bestuur

Het bestuur van de Stichting Duivenvoorde is per 31 december 2015 als volgt samengesteld:

Mevrouw Drs A. Vriesendorp-Dutilh, voorzitter

Mr R.W. baron Snouckaert van Schauburg, secretaris-penningmeester

Mw Mr E.B. baronesse Schimmelpenninck van der Oye, algemeen bestuurslid

Mr A.G.J. baron Van Wassaer van Catwijck, algemeen bestuurslid

Drs T.D.W. Dibbits, algemeen bestuurslid

Mw Drs S. van der Stok-De Clercq, algemeen bestuurslid

In de samenstelling van het bestuur traden geen wijzigingen op. Het bestuur kwam in het verslagjaar vijf maal in vergadering bijeen. Het bestuur ontvangt geen onkostenvergoeding. De Governance Code voor cultuurinstellingen wordt toegepast.

Personeel en vrijwilligers

Duivenvoorde draait op een kleine vaste staf, enkele freelancers en een grote groep vrijwilligers.

Vaste staf en freelancers

Mw Dr. A. de Vries, directeur en conservator (0,8 fte)

A.W. Slot, kasteelbeheerder (1,0 fte)

T.W.J. de Vlieger, terreinopzichter (1,0 fte)

Mw. M. Ijsbrandy MA, officemanager (0,8 fte) – per 1 juni 2015

E.J. Hoogstraat, medewerker bosbouw (0,2 fte). Het totaal aantal fte bedroeg 3,8. De loonkosten stegen conform de CAO-bosbouw. De vaste staf komt wekelijks bijeen voor een kort teamoverleg. De vaste staf wordt versterkt door de tijdelijke inhuur van freelancers, onder meer voor sales, collectiebeheer en communicatie.

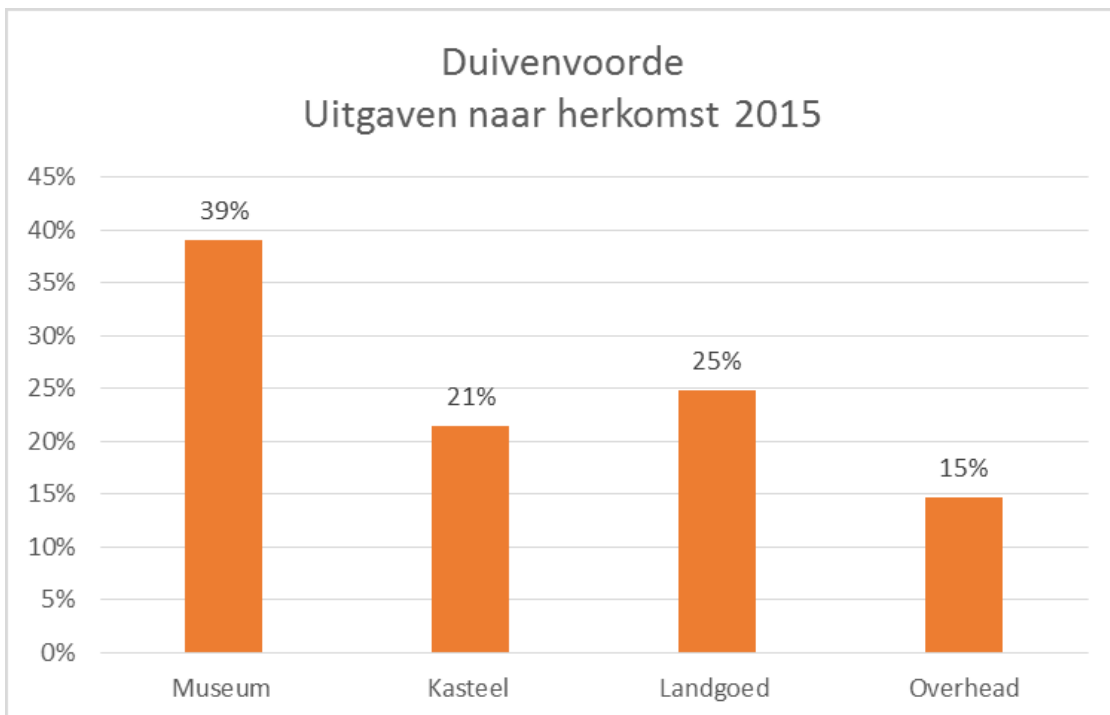
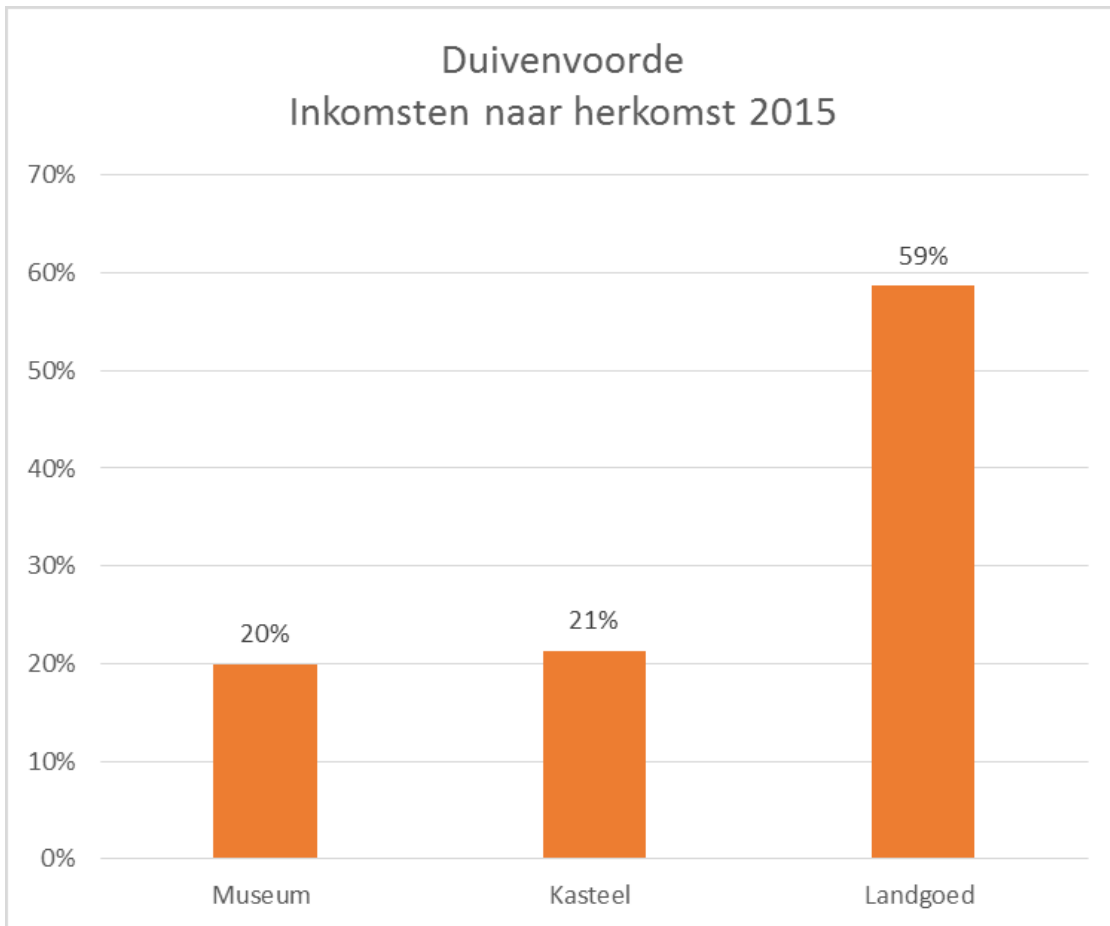
Vrijwilligers

In 2015 waren circa 125 vrijwilligers werkzaam in kasteel en park. Het gaat om plaatsvervangende kasteelbeheerders, gastheren/vrouwen, gidsen, parkvrijwilligers en vrijwilligers catering, collectieregistratie, ICT, good housekeeping, PR, sponsoring, bloemen en projecten. Stichting Duivenvoorde heeft een vrijwilligersbeleid en -statuut en werkt met vrijwilligerscontracten.

De Stichting laat zich bijstaan door een rentmeester van Koninklijk rentmeesterkantoor 't Schoutenhuis bv, de heer ing. J.L. Scheffer. De beheer- en administratiekosten van 't Schoutenhuis namen ten opzichte van 2014 licht af. De dossiers met betrekking tot Haagwijk en reguliere erfpachters namen de nodige tijd in beslag. De onderhandeling met een gegadigde voor de vrijgekomen boerderij Grenshoeve kon positief worden afgehandeld.

III ALGEMEEN FINANCIËEL BEELD

De reguliere exploitatie van Landgoed, Kasteel, Museum en Overhead in 2015 - exclusief ontwikkelplannen en beleggingsresultaten - laat zien dat de opgaande lijn naar een sluitende exploitatie zich verder doorzet. Het jaar sluit af met een exploitatieverlies van € -165.739. Dat is lager dan eerder begroot voor 2015 (€ -268.810) en ook beter dan het tekort in 2014 (€ -194.601). Het landgoed is en blijft financieel gezien de belangrijkste kurk waarop Duivenvoorde drijft (59 % van de inkomsten in 2015). Het lichte herstel in de markt voor huwelijken en locatieverhuur in combinatie met de intensivering van de salesinspanningen is zichtbaar in de cijfers. Hetzelfde geldt voor het stijgende aantal museumbezoekers dat effect heeft op de inkomsten uit entreegelden. Museum en kasteel nemen samen 41 % van de inkomsten voor hun rekening. Een stijgende lijn in de inkomstenwerving is cruciaal voor Stichting Duivenvoorde, aangezien er in de uitgaven nauwelijks 'lucht' zit (structureel hoge onderhoudskosten, beperkte vaste staf). De arbeidskosten en sociale lasten zijn versleuteld over de diverse onderdelen. Dat de werkelijke loonkosten hoger uitvallen dan begroot heeft vooral te maken met een foutieve formule in de begroting 2015. Ook is het aantal uren officemanager iets uitgebreid.

Landgoed

Onroerende zaken

De samenstelling van landgoed Duivenvoorde bestaat per 31 december 2015 uit de volgende onderdelen:

Kasteel Duivenvoorde en verhuurde woningen	0.21.08 ha
Park, bos, moestuin, wegen en watergangen	42.93.42 ha
Verpachte hoeven en los land (incl. Grenshoeve)	207.94.81 ha
Bloot-eigendom erfpachtpercelen	10.70.81 ha
Dillenburgsingel 59 Leidschendam	0.01.27 ha (exclusief 1/8 onverdeeld van 0.03.53 ha)
Totaal	<u>261.81.39 ha</u>

De landgoedvisie blijft leidend bij het beoordelen van ruimtelijke vraagstukken op verschillende niveaus. Bestuurlijk wordt veel aandacht besteed aan het zowel op landelijk als provinciaal niveau behartigen van de belangen van landgoederen en de samenwerking met strategische partners, waaronder natuurorganisaties.

Verpachte hoeven en landerijen

In 2015 zijn de pachtbrengraten gemiddeld 8,5% gestegen, omdat in het verslagjaar een pachtverhoging voor regulier verpacht land en tuinland werd doorgevoerd van respectievelijk 17 % en 35 %. Bedrijfsgebouwen en woningen stegen met 2% respectievelijk 4%. Pachtprijswijzigingen werken, doordat pachtjaren en boekjaren niet synchroon lopen, vertraagd door in de resultaten.

In 2015 zijn de werkzaamheden aan Hoeve Beerestein afgerond.

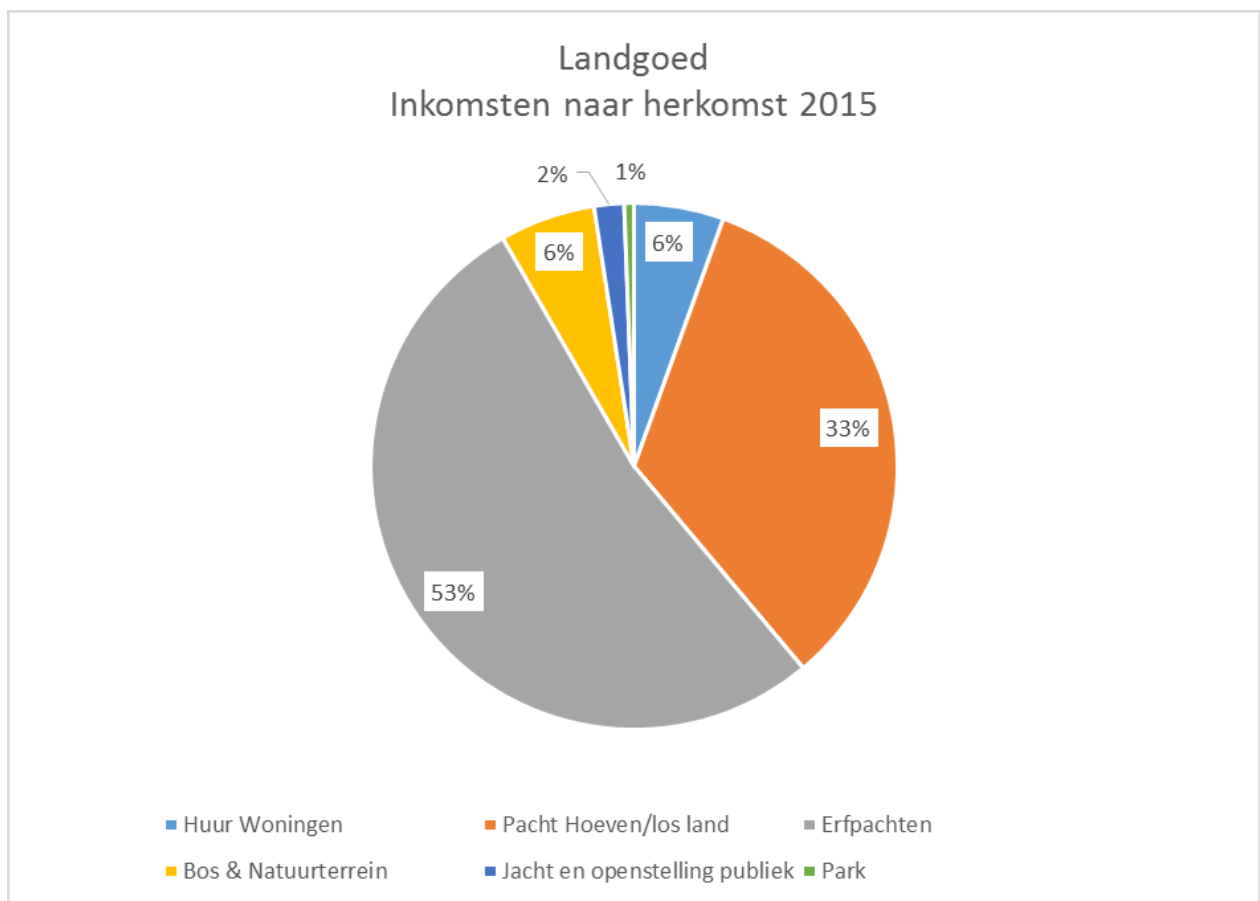
Erfpachten

In de loop van het verslagjaar werd diverse malen met individuele erfpachters overleg gevoerd inzake achterstallige canonbetalingen en de voorwaarden uit de met hen gesloten erfpachtovereenkomsten. Daarnaast werd met enkele erfpachters gesproken over de voorgenomen verkoop van hun woningen. De Stichting zet zich in voor een structurele oplossing van deze, individueel heel verschillende, situaties. In het jaarverslag is wederom een voorziening dubieuze debiteuren opgenomen.

Verhuurde woningen

De huurprijzen van de woningen die onder de wettelijke huurprijsherziening vallen, werden per 1 juli met de maximaal toegestane percentages verhoogd. Er zijn diverse onderhoudswerkzaamheden aan de jachtopzienerswoning en de Dillenburgsingel uitgevoerd.

De inkomsten uit erfpachten en verpachte hoeven en landerijen zijn goed voor 86% van de totale inkomsten uit het landgoed.

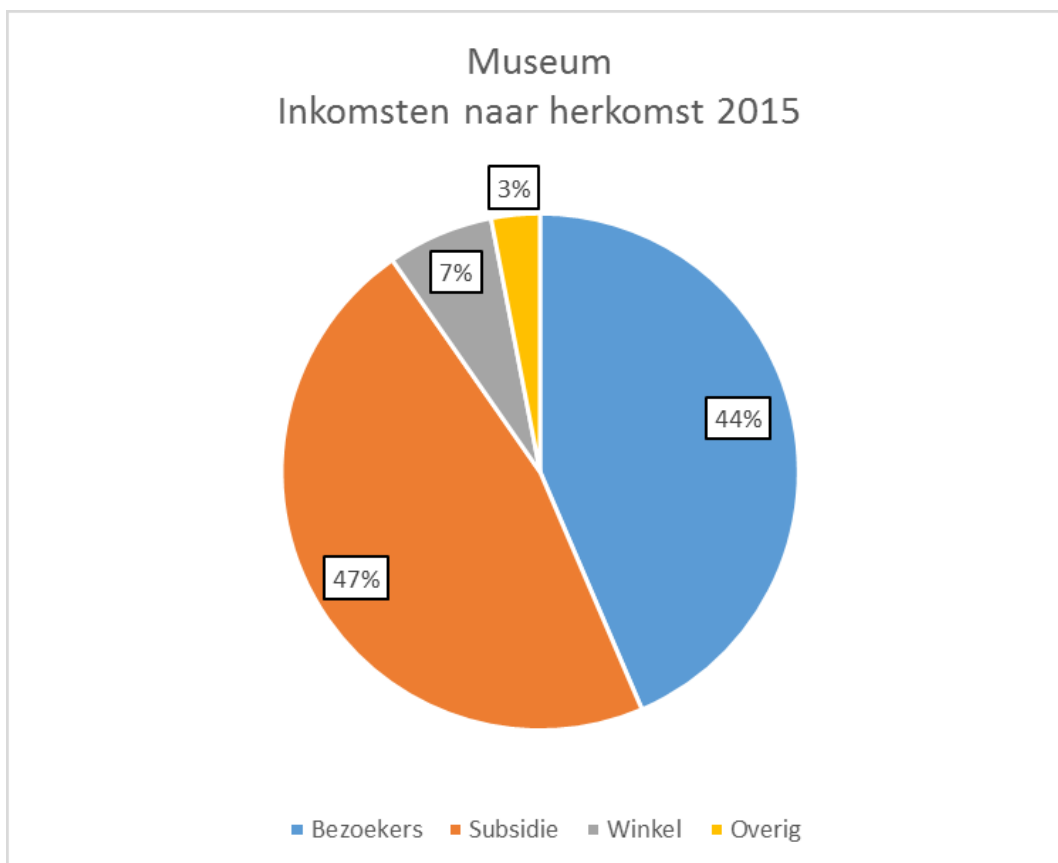

Het parkherstelplan brengt een intensivering van het reguliere parkbeheer met zich mee. Er is dit jaar een nieuwe maaimachine aangeschaft om de intensieve maaiwerkzaamheden, ook van belang voor de representatieve uitstraling van het kasteel, op gezette tijden te verzorgen. De overschrijding van de geraamde kosten voor Bos en natuurterrein heeft te maken met het feit dat de kosten voor de kerstbomenverkoop van 2014 in de jaarrekening 2015 moesten worden verwerkt.

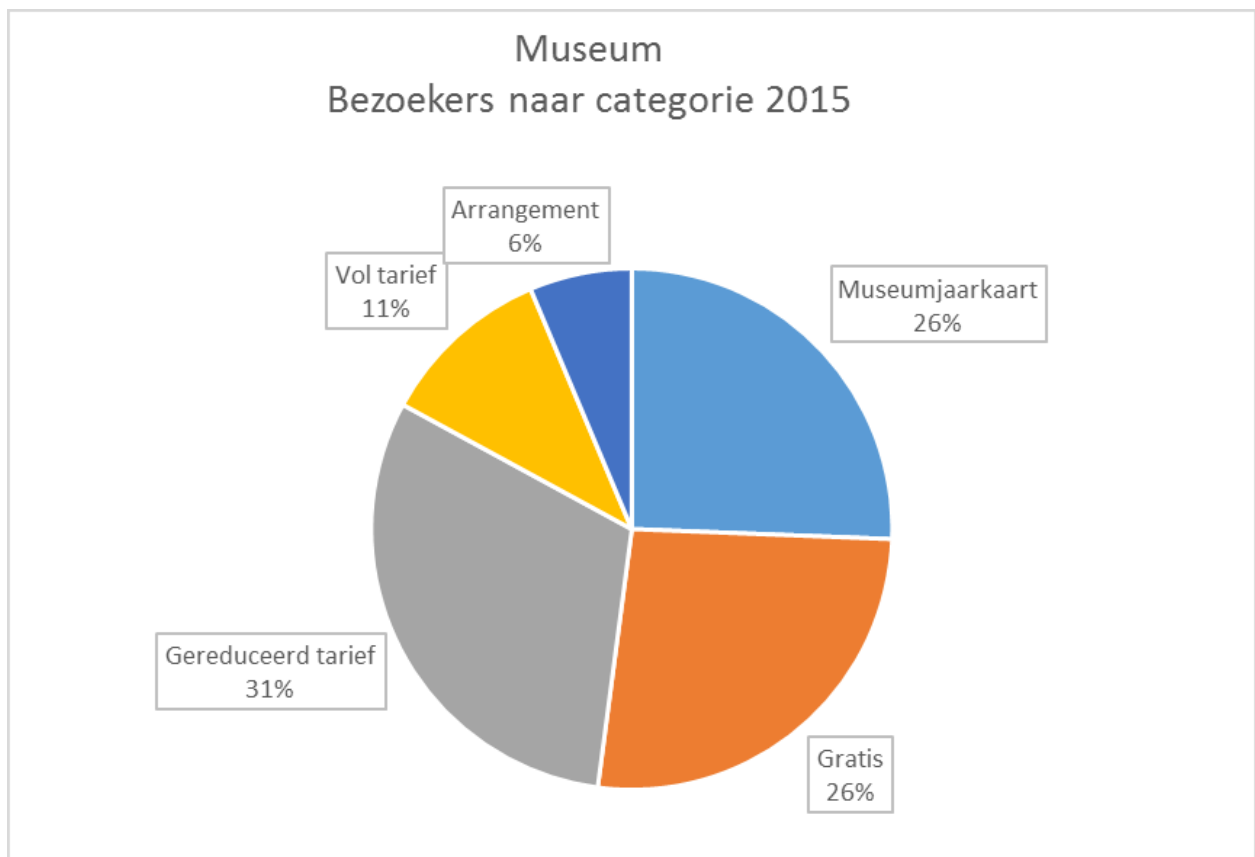
Kasteelmuseum

De museumvisie *Naar een open Duivenvoorde* uit 2012 vormde ook in het verslagjaar de basis voor de verdere professionalisering van het museum en de organisatie in het algemeen. Het museum geniet de status van geregistreerd museum (verlengd na visitatie in 2013), maar het vergt blijvende aandacht om aan de kwaliteitsnormen te blijven voldoen.

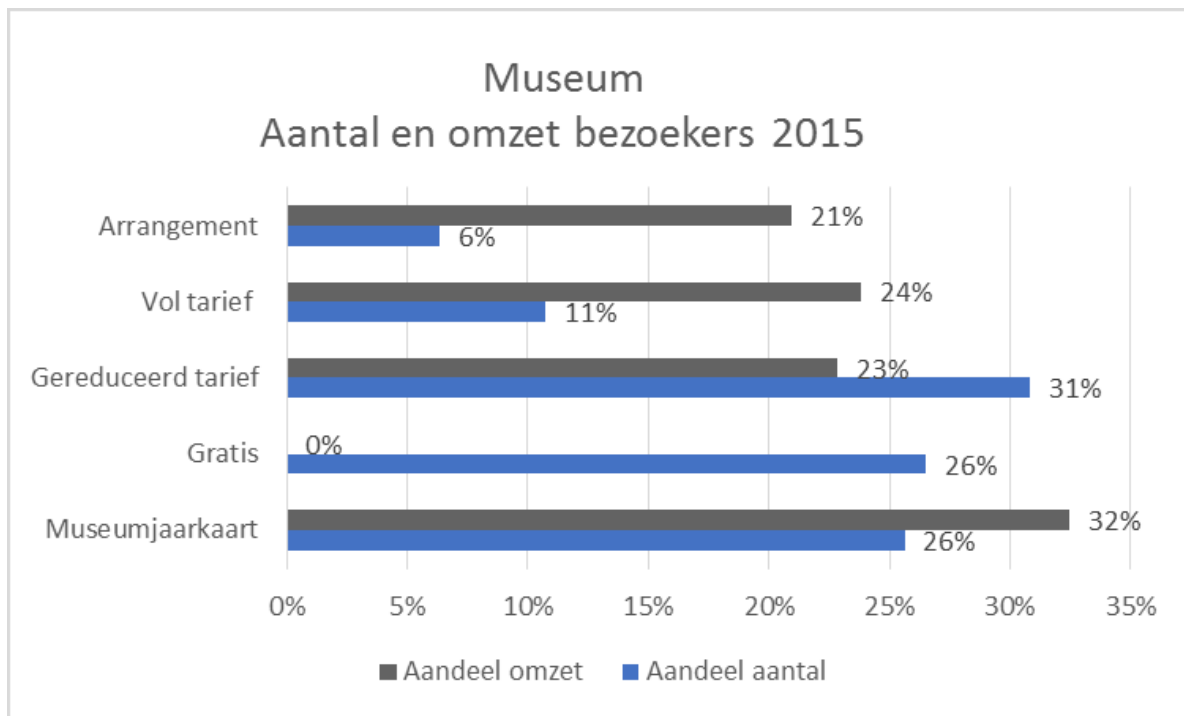
Het aantal museumbezoekers bedroeg dit jaar 11.422. Daarmee wordt de stijgende lijn in bezoekersaantallen doorgezet. In de periode 2008-2015 bedroegen de aantallen respectievelijk 5.200, 6.500, 10.000 (jubileumjaar), 7.500, 8.500 en 8.500 en 9.000. Ook in 2015 waren er bijzondere openstellingdagen (d.w.z. toegang zonder rondleiding en met suppoosten op zaal): Museumweekend, Landelijke Dag van het Kasteel en Open Monumentendag. Naast de reguliere rondleidingen waren er regelmatig groepsarrangementen (o.a. voor museumkaarthouders) en specials (voor specialistisch geïnteresseerden in bijvoorbeeld boeken en porselein). Het stijgende bezoekersaantal is zichtbaar in de cijfers. In 2015 werd veel subsidie verkregen voor de tentoonstelling *Adellijke familieportretten*. Dit verklaart het hoge aandeel van subsidies in de totale inkomsten uit het museum.

Indien wordt gekeken naar de samenstelling van de museumbezoekers (zie schema hierna) dan valt het grote aandeel van de categorieën gereduceerd tarief en gratis op. Dit is te verklaren door het feit dat de bijzondere weekendopenstellingen zeer veel publiek trekken (gereduceerd of gratis, zoals bij Open Monumentendag). Het aandeel gratis is ook verklaarbaar omdat kinderen t/m 12 jaar gratis toegang hebben op Duivenvoorde.

De onderverdeling naar soort toegang krijgt verder reliëf als aantal versus omzet met elkaar worden vergeleken.

De tentoonstelling *Adellijke familieportretten op Duivenvoorde*, met veertig bruiklenen uit onder meer Rijksmuseum, Dordrechts Museum, Centraal Museum, Rijksmuseum Twenthe en diverse particuliere collecties, was een groot succes. Ter gelegenheid van de tentoonstelling verscheen bij Waanders Uitgevers een publicatie met een volledige catalogus van de familieportretten van Duivenvoorde. De programmering stond in het teken van de tentoonstelling. Op 27 en 28 juni vond het Nationaal Portrettenweekend plaats op Duivenvoorde. Een veelzijdig zomerevenement waarin portretten tot leven kwamen door flitscolleges (o.a. Herman Pleij en Stine Jensen), expertrondleidingen (kunstenaar, restaurator, conservator) en workshops binnen en buiten. Afsluitend een diner in de buitenlucht. In totaal bezochten 800 personen Duivenvoorde. In 2015 werden opnieuw twee Duivenvoorde Lezingen georganiseerd. Voor kinderen uit de basisschoolleeftijd waren er gezinsrondleidingen, schoolrondleidingen en – in samenwerking met Huygensmuseum Hofwijck – colleges in het kader van de Museum Jeugd Universiteit en Hoger Onderwijs voor Ouderen (HOVO). Ook werden opnieuw veel kinderpartijtjes georganiseerd. De jaarlijkse kaarslichtrondleidingen in oktober (ter afsluiting van het museumseizoen) waren zoals altijd een groot succes. In 2015 kon met steun van het publiek en een groot aantal fondsen, waaronder de Vereniging Rembrandt, het VSBfonds en Fonds 1818, het schilderij *Schaatsers bij een Hollandse stad* van Andreas Schelfhout (1857), afkomstig uit

oud-familiebezit (voormalige collectie Steengracht), aan de collectie worden toegevoegd.

PR

In 2015 is gewerkt aan de verdere intensivering van het gebruik van social media (Facebook, Twitter en LinkedIn) in de communicatie over Duivenvoorde. Eind 2015 werd het aantal van 2.000 vrienden op Facebook bereikt. Sinds eind 2015 wordt voor social media, website en digitale nieuwsbrief een freelancer voor 1 dag per week ingehuurd. De nieuwe website, die in april 2016 online ging, is in 2015 voorbereid.

Onderhoud kasteel

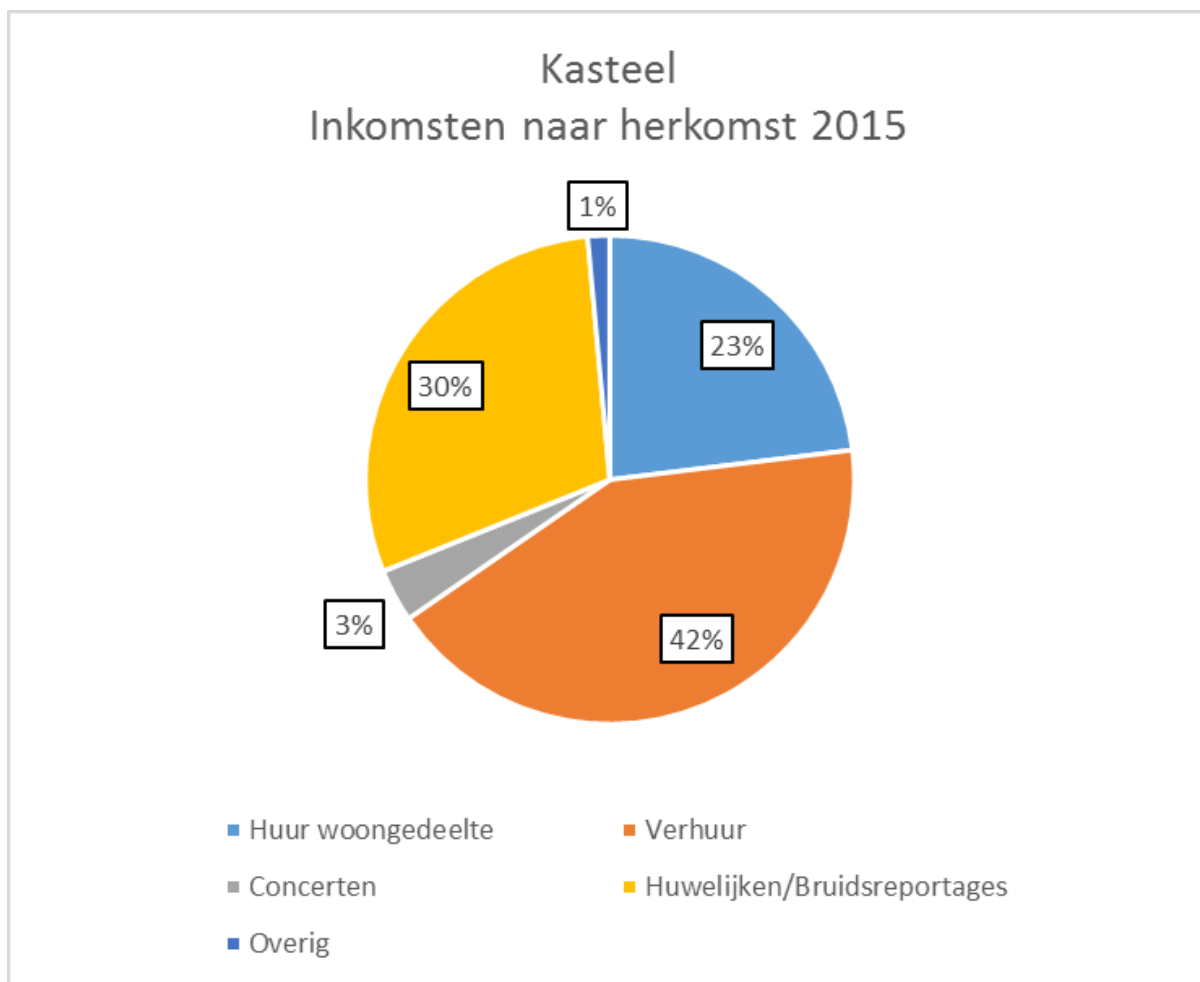
Conform het meerjarenonderhoudsplan vindt periodiek buitenschilderwerk plaats aan de gevels van het kasteel. In 2015 is het buitenschilderwerk aan de voorgevel van het kasteel integraal uitgevoerd. Ook hebben herstelwerkzaamheden en houtvreterbestrijding met betrekking tot de dakconstructie van het kasteel (Noordzolder) plaatsgevonden.

Historisch interieur en collectie

Het historisch interieur en collectie vraagt continue aandacht en alertheid. Onder het motto ‘voorkomen is beter dan genezen’ wordt actief ingezet op preventieve conservering. Onder leiding van een (freelance) medewerker collectiebeheer en behoud wordt een groep vrijwilligers actief ingezet voor *good housekeeping*. Dit heeft geleid tot meer diepgaande aandacht en zorg voor interieur en collectie. In 2015 kwam het project restauratie vergulding Marot Zaal goed op stoom. Inmiddels is één penanttafel en -spiegel gerestaureerd en teruggeplaatst. Een tweede en derde tafel volgen in 2016. Een begeleidingscommissie van deskundigen met vertegenwoordigers van RCE, Restauratieopleiding UvA, SRAL en Rijksmuseum begeleidt het project. Ook is een project preventieve conservering schilderijen opgestart.

Locatieverhuur kasteel

Het kasteel is niet alleen een museum, maar wordt ook bewoond (Zuidvleugel) en gebruikt voor locatieverhuur (huwelijken, ontvangsten, concerten). In onderstaande tabel zijn de inkomsten naar herkomst weergegeven.

Verhuur

Sinds 2014 geldt een nieuw en meer gedifferentieerd beleid voor commerciële verhuur op Duivenvoorde. Er wordt gewerkt met drie vaste cateraars: Maison van de Boer (tot 1 januari 2016), Museum Catering en House of Lords. De resultaten voor verhuur waren in 2015 hoger dan in 2014. Het aantal betaalde partijen – groot en klein – was 34, waarvan 20 zakelijk en 14 leisure. De stijging komt door de introductie van het product vergaderarrangementen en het licht aantrekken van de markt voor verhuur. De investering in sales (salesmedewerker en gerichte publiciteit) werpt duidelijk vruchten af.

Huwelijken

De landelijke huwelijksmarkt vertoont sinds 2014 een herstel. In 2015 werden op Duivenvoorde 23 huwelijken voltrokken. Dit is weliswaar iets minder dan in 2014 (25), maar de inkomsten uit huwelijksvoltrekkingen waren hoger. Reden hiervoor is dat huwelijken meer in combinatie met recepties of ontvangsten plaatsvonden. De inkomsten hieruit zitten op dit moment verdisconteerd in de categorie Verhuur. Het aantal bruidsreportages vertoonde opnieuw een stijging in 2015 naar

122 (2014 en 2013: 114 respectievelijk 95).

Concerten

In 2015 vonden 11 concerten plaats die werden georganiseerd door Stichting Kunstkring Duivenvoorde (6 zomeravondconcerten), het Haags Kamermuziekfestival (1 concert) en De Toonzetter (3 concerten). Daarnaast vond in eigen beheer een muzikale familievoorstelling plaats.

IV ONTWIKKELPLANNEN

Van de drie ontwikkelprojecten loopt het parkherstelplan via de winst- en verliesrekening (conform voorgaande jaren). Haagwijk en het Bezoekerspaviljoen zijn verwerkt via de balans (met ingang van dit verslagjaar).

Park

De werkzaamheden voor het parkherstelplan naar ontwerp van landschapsarchitect Michael van Gessel werden medio 2015 afgerond. Op 9 september 2015 vond de officiële opening van het herstelde park plaats, gevolgd door een publieksopening tijdens het Open Monumentenweekend op 11 en 12 september. Er is een publieksfilm gemaakt ter gelegenheid van het herstelde parkplan. Aangezien de eindafrekening van de meeste subsidies (EFRO, Provincie Zuid-Holland, Holland Rijnland en Fonds 1818) in 2016 zal neerslaan, liggen in het verslagjaar de uitgaven hoger dan de inkomsten. De subsidie van het PBCF is in 2015 afgerekend. In 2016 zal het finale plaatje kunnen worden opgemaakt.

Bezoekerspaviljoen

Duivenvoorde heeft al enige jaren de ambitie om een bezoekerspaviljoen te realiseren in de Leidse tuin. Het is een onmisbare voorziening voor het Open Duivenvoorde en een logische kroon op het in 2014-2015 herstelde landschapspark Duivenvoorde. Het bezoekerspaviljoen krijgt de functie van kassa & publieksontvangst, winkel en horeca. Na een voorbereidende fase (onderzoek, fondsenwerving) is eind 2015 besloten tot het aantrekken van een projectleider, een (nieuwe) architect en een ondernemer die de uitdaging met Duivenvoorde kan en wil aangaan. De financiering is voor ruim 50% rond. Een deel hiervan is gerealiseerd via een project Crowdfunding in samenwerking met de Ondernemersvereniging Voorschoten. Medio 2016 zal

op basis van een goedgekeurd DO en ondernemerscontract naar verwachting een definitief go/no go besluit tot aanbesteding plaatsvinden.

Haagwijk

Sinds 2015 wordt het project Haagwijk begeleid door projectontwikkelaar Being Development en is een aparte Haagwijk Development bv opgericht. Er is een nieuwe website gelanceerd: www.buitenplaatshaagwijk.nl. In het verslagjaar zijn twee extra kavels verkocht, waarmee het totaal aantal verkochte kavels op 5 kwam. Een zesde kavel is onder ontbindende voorwaarde verkocht. In 2015 is gestart met het bouw- en woonrijp maken van Haagwijk en de bouw van de eerste woningen.

V OVERIGE INKOMSTEN

Restauratiefonds

Naast deze reguliere inkomstenbronnen zet Duivenvoorde zich blijvend in voor de intensivering van de fondsenwerving en particuliere sponsoring. Het Restauratiefonds Duivenvoorde, opgericht in 2012, verwerft met succes particuliere donaties ten behoeve van geselecteerde restauratieprojecten. Het Restauratiefonds draagt op een tastbare wijze bij aan concrete restauratieprojecten. Het historisch torenuurwerk klingelt weer (project 2012), de 18de-eeuwse Marot Zaal krijgt gefaseerd haar oorspronkelijke vergulding terug (project 2013-2014) en het schilderij *Schaatsers bij een Hollandse stad van Andreas Schelfhout* (1857) uit voormalig familiebezit is weer thuis op Duivenvoorde (project 2015). Het Restauratiefonds is als een bestemmingsreserve op de balans opgenomen. Voor het verslagjaar 2015 sluit deze reserve op € 29.520.

Beleggingen en effecten

De resultaten van de beleggingsportefeuille waren in 2015 positiever dan begroot. Het beursklimaat was redelijk gunstig.